

Matijevics Lajos

**MÉGEGYSZER
A „BARA” SZÓ
HASZNÁLATÁRÓL**

A HITK 4. számában (II. évfolyam / 1970. november, 137–140. old.) Adalékok a „bara” szó jelentéséhez című írásomban már szóltam a *bara* mai használatáról a jugoszláviai magyarok nyelvében. Hogy e szó régebbi előfordulásaival is érdemes foglalkozni, azt is bizonygattam. Azonban, hogy még teljesebb képet kapjunk életéről, földrajzi tulajdonnévi, illetve köznévi szerepéről, érdemesnek tartom elterjedését bemutatni a száz évvel ezelőtti Pesty Frigyes-féle gyűjtésben.¹

Jelenleg csak a mai jugoszláviai Bácskára vonatkozó adatokat emelem ki az említett forrásmunkából. A huszonnégy helységben² ötvenöt-ször fordul elő a *bara* földrajzi tulajdonnévként, illetve köznévként, s hogy nemcsak a bácskai földrajzi névanyag tanulmányozása szempontjából hasznos, hanem jelentésbeli tulajdonságainak kiderítésében is, azt is bizonyítják ezek az újabb adalékok. Ugyancsak érdemes megfigyelni, hogy főleg olyan földrajzi egységeken találjuk meg, ahol a magyar ajkúak számához viszonyítva, többségben élnek a szerbek és horvátok. A Tiszavidék vizenyős, mocsaras, magyar lakta bácskai részén jóval kevesebb adatot találunk a *bara* használatáról, ami ismét azt erősíti meg, hogy szókölcsonzás útján került a bácskai magyarság nyelvébe. Ott, ahol a nyelvkeveredés, a nyelvi érintkezés erősebb, többször használatos nyelvünkben is.

Az ötvenöt adatban a következőképpen fordul elő a *bara* szó:

1. Mint egytagú földrajzi tulajdonnév: *Bara*, háromszor, ezek között egy esetben képzett alakban.

2. Mint az összetett földrajzi név második köznévi tagja: *Fekete bara*, negyvennyolcszor. Itt érdemes megemlíteni azt is, hogy az írásmód nem egységes; kisbetűvel, nagybetűvel, egybe írva az előtaggal és külön írva található meg.

3. Mint összetett földrajzi név első tagja: *Bara tó*, négyszer.

Jelentésének vizsgálata az alábbi megoszlást mutatja³:

1. Víznév: víz (5), tó (10), kiszáradt tó (3), halastó (2), patak (3), patak része (1), fok (2), széktó (1), rét (1), folyam ágy (1), nádas (1). Összesen: 30.

2. Már nem víznév: szántóföld (7), dűlő (2), falurész (2), kaszáló (1), földterület (3), határrész (2), legelő (1), legelőrész (1), szőlő (5), völgy (1).
Összesen: 25.

Íme, az adattár, helységek szerint:

Bogoljevo (Bogojevo)

Fekete bara
,víz, fekete a színe'

Bogyán (Bođani)

Velika bara
,tó'
Kalugyerszka bara
,tó'
Andrina bara
,szántóföld'

Csávoly (Čavolj)

Bara tó
,tó'

Deszpot — Szt. Iván (Despotovo)

Grčka bara
kanyargó ,völgy'
Mala i Velika Bara
,dűlő'

Feketehegy (Feketić)

Czérna bara
fekete ,tó'
Krivaja bara
kanyargós ,tó'

Glozsán (Gložan)

Černa bara
,víz, fekete föld miatt'
Široka bara
,víz'

Kis-Hegyes (Mali Idoš)

Krivalya bara
,patak'

Keresztúr (Ruski Krstur)

Bariscse
,falurész', sokáig a víz alatt volt

Karavukovo (Karavukovo)

Dugabara
kisebb ,folyam ágy' a Rétságban

Lality (Lalić)

Bara dűlő
,kaszáló'

Mohol (Mol)

Duga bara
,szárazföld', ezelőtt hosszú mocsár volt
Daganai bara
lapos ,földrész'
Moholka bara
,víz'

Német Palánka (Bačka Palanka)

Uroška bara
régén vizenyős terület volt,
most ,szántó'

Ó Kanizsa (Kanjiža)

Drázi bara
régén ,halastó' volt

Obrovátz (Obrovac)

Kaluđerska bara
,patak'
Prekobara
a Kaluđerska ,bara fenti déli része'

1. *Gaics bara*

,szőlő'
Siroka bara vinograd
,szőlők'

2. *Gaics bara*

,tó'
Siroka bara
,széles tó'

Ó Verbász (Vrbas)

Preko bara
,szőlőskert'

Plávna (Plavna)

Siroka bara

,fok'
Gyorgye bara
,szántó', posvány mellett fekszik

Tovariseva (Tovariševo)
Jovityka bara
,dülőnév'

Új Sóvé (Ravno Selo)
Bara
,tó', jelenleg kiszáradt
Bara szőlője
,szőlő'
Bara földek
,földterület'

Újvidék (Novi Sad)
Szlana bara
régén kisebb ,tó', ma csak esőzés
után van víz benne
Dolnya bara
most ,halastó'
Gornya bara
most ,legelő'

Waiszka (Vajska)
Bara
,határrész'
Pod barom
,szőlő'
Gyurina bara
,fok'
Pod Velikom barom
,szántóföld'
Paunova bara
,szántóföld'

Srbobran (Srbobran)
Czerna bara
,víz'
1. Priko bara
,szántóföld' — vízen túl
2. Preko bara
belső ,szántóföld'
Czerna bara
,patak'

Stanisics (Stanišić)
Czrna bara
,széktó'

Temerin (Temerin)
Tulabara
,falurész', „bara”, posványos ér
választja el e részt a falutól
Cigánybara
,legelőrész'
Nagy bara
posványos nádas ,rét'
Lištyin bara
,nádas'
Pod barom
,határrész'

Zombor (Sombor)
Bela bara
,tó'
Markova bara
,tó'
Široka bara
,tó'
Kolum bara
,tó'

J E G Y Z E T E K

¹ Pesty Frigyes Helységnévtára, Bácsbodrog vármegye, 1865 (kézirat). A Hungarologiai Intézet mikrofilmtára, H—402.

² Az olvashatatlan adatokat nem vettem figyelembe. A felsorolásban a Pesty-féle gyűjtésben szereplő helységnév áll első helyen, utána zárójelben a mai hivatalos név. Helyesírási változtatásokat nem végeztem a földrajzi nevek átírásánál.

³ A jelentéseket a kéziratban feltüntetett magyarázatok alapján mutatom be.

